

Les 4: Opdrachten en bronnen lezen

Vergezicht

In deze les ga je zelf aan een syntheseopdracht werken. Dit doe je stap voor stap. In totaal zijn er zes stappen:

1. De opdracht goed bekijken.
2. De bronnen bestuderen en belangrijke informatie markeren en combineren.
3. Informatie groeperen: welke informatie uit verschillende bronnen hoort bij elkaar?
4. Informatiegroepjes ordenen: wat vertel ik het eerst, wat daarna?
5. Informatie verbinden: hoe maak ik de lezer duidelijk hoe mijn tekst in elkaar zit?
6. De volledige tekst schrijven en controleren.

Let op: in deze les schrijf je de uiteindelijke tekst nog niet, maar zet je **de eerste twee stappen**.

Opdracht 1: Filmclip kijken

Beginnen met een nieuwe syntheseopdracht. Hoe kun je dat aanpakken? Kijk naar het volgende filmpje waarin wordt uitgelegd hoe je stap 1 en 2 kunt aanpakken. Klik [hier](#).

Opdracht 2: De opdracht goed bekijken

Lees onderstaande opdracht goed door en markeer vijf concrete zaken (niet de dikgedrukte tussenkopjes) waarmee je rekening moet houden tijdens het schrijven van je tekst.

Schrijf een informatieve synthesesetekst op basis van de drie bijgevoegde bronnen.

Toelichting

- **Synthese:** Je tekst is gebaseerd op verscheidene bronnen; jouw tekst brengt de informatie uit die bronnen bijeen.
- **Informatieve tekst:** Je tekst biedt een beknopt maar duidelijk overzicht van de situatie. Je schrijft op een neutrale manier en je neemt geen standpunt in.
- **Brongebruik:** Je selecteert alleen de relevante informatie uit de bronnen en brengt die met elkaar in verband. Je schrijft een eigen, nieuwe tekst en maakt daarbij gebruik van informatie uit elk van de drie bronteksten.
- **Doelpubliek:** Je schrijft de tekst voor leeftijdsgenoten die de bronnen niet hebben gelezen.
- **Stijl:** Je tekst is begrijpelijk en aantrekkelijk. Formuleer in je eigen woorden. Vermijd letterlijk kopiëren uit de bronteksten.
- **Lengte:** Je schrijft een tekst van ongeveer 200 woorden.

Opdracht 3: Noteren wat je al weet

Je docent deelt bronnen uit. Lees de bronnen oriënterend. Noteer hieronder over welk onderwerp ze gaan en wat jij al weet over dit onderwerp.

Opdracht 4: Bronnen lezen en relevante informatie selecteren

Bekijk de bronnen nogmaals en bepaal de volgorde waarin je ze gaat lezen. Lees de bronnen nu precies. Tijdens het lezen onderstreep je de belangrijkste informatie.

Opdracht 5: Deelonderwerpen top-3 maken

Wat mag zeker niet ontbreken in je synthesesetext? Nadat je alle bronnen hebt gelezen, weet je wat het onderwerp is van je tekst. Dit onderwerp kan worden uitgewerkt in deelonderwerpen. Probeer de belangrijkste informatie uit de verschillende bronnen te combineren tot enkele deelonderwerpen. Vaak worden deelonderwerpen geformuleerd als een vraag. Het antwoord op die vraag wordt uitgewerkt in een alinea, of in een groepje alinea's als je een langere tekst schrijft.

Formuleer hier onder drie mogelijke deelonderwerpen in vraagvorm.

Deelonderwerp a: _____

Deelonderwerp b: _____

Deelonderwerp c: _____

Opdracht 6

Kies voor ieder deelonderwerp een eigen kleur en markeer steeds in die kleur de belangrijkste broninformatie die bij het deelonderwerp hoort. Ook als die informatie in verschillende bronnen staat gebruik je dezelfde kleur.

Les 5: Informatie bewerken

Terugblik

In de vorige les heb je geleerd dat er twee stappen zijn bij het starten met een syntheseopdracht:

1. De opdracht goed bekijken.
2. De bronnen bestuderen en belangrijke informatie markeren en combineren.

Vergezicht

Deze les werken we verder aan de opdracht waar we de vorige les mee zijn gestart.

We gaan stap 3 en 4 oefenen:

3. Informatie groeperen: welke informatie uit verschillende bronnen hoort bij elkaar?
4. Informatiegroepjes ordenen: wat vertel ik het eerst, wat daarna?

Opdracht 1: Filmclip kijken

De geselecteerde informatie groeperen en ordenen. Hoe kun je dit aanpakken? Kijk naar het volgende filmpje waarin wordt uitgelegd hoe je stap 3 en 4 kunt aanpakken. Klik [hier](#).

Opdracht 2: Informatie groeperen

Noteer in steekwoorden de antwoorden op je deelonderwerpsvragen. Gebruik hierbij de belangrijkste informatie-elementen uit de verschillende bronnen. Zorg ervoor dat je bij ieder deelonderwerp zo veel mogelijk informatie uit verschillende bronnen combineert.

Deelonderwerp a: _____

_____

_____

Deelonderwerp b: _____

_____

_____

Deelonderwerp c: _____

_____

_____

Opdracht 3: Informatiegroepjes ordenen

Orden nu de deelonderwerpen zodat er een logische samenhang ontstaat. Maak hierbij eventueel gebruik van de vaste tekststructuren. Die kun je in het schema hieronder vinden.

Tekststructuur	Inleiding	Middenstuk	Slot
Vraag/ antwoordstructuur	Vraag	antwoord	samenvatting of conclusie
Aspectenstructuur	aankondiging van het onderwerp	diverse aspecten van een onderwerp	samenvatting
Verleden/heden/ toekomststructuur	introductie onderwerp	- situatie vroeger - situatie nu - situatie in de toekomst	conclusie
Verklaringsstructuur	noemen van een bepaald verschijnsel	- kenmerken - voorbeelden - oorzaken en gevolgen	samenvatting
Probleem/ oplossingsstructuur	probleem	- gevolgen (waarom is het een probleem) - oorzaken - oplossing	de beste oplossing
Voor- en nadelenstructuur	vraag of stelling	voor- of nadelen	afweging, conclusie
Argumentatiestructuur	stelling, standpunt	- argumenten voor de stelling - weerleggingen - tegenargumenten	herhaling stelling en conclusie

Noteer hieronder de volgorde waarin je de deelonderwerpen wilt laten terugkomen in je tekst, dus: c = eerste deelonderwerp, a = tweede deelonderwerp, etc.

Denk altijd goed na over de volgorde waarin je je informatie aan de lezer wilt presenteren. Een tekst is een soort gesprek tussen een schrijver en een lezer. Als schrijver probeer je de lezer iets duidelijk te maken, maar in een gesprek kun je de luisteraar zien en horen: als iets niet duidelijk is, weet je dat snel genoeg. Bij een geschreven tekst kan de lezer je niet laten weten dat hij iets niet snapt. Je moet er dus voor zorgen dat je tekst zo duidelijk mogelijk is voor de lezer.

Eerste versie van je synthesesetekst

Deelonderwerp a: _____

Deelonderwerp b: _____

Deelonderwerp c: _____

Les 6: De hele tekst schrijven

Terugblik

In de vorige lessen heb je geleerd dat er verschillende stappen zijn bij het starten met een syntheseopdracht:

1. De opdracht goed bekijken.
2. De bronnen bestuderen en belangrijke informatie markeren en combineren.
3. Informatie groeperen: welke informatie uit verschillende bronnen hoort bij elkaar?
4. Informatiegroepjes ordenen: wat vertel ik het eerst, wat daarna?

Vergezicht

Deze les schrijf je de uiteindelijke versie van de synthesesetekst. In de vorige lessen heb je het middenstuk van de tekst voorbereid, maar je bent nog niet helemaal klaar. Er volgen nog twee laatste stappen:

5. Informatie verbinden: hoe maak ik de lezer duidelijk hoe mijn tekst in elkaar zit?
6. De volledige tekst schrijven en controleren.

Opdracht 1: Filmclip kijken

De informatie verbinden en een volledige synthesesetekst schrijven. Hoe kun je dit aanpakken? Kijk naar het volgende filmpje waarin wordt uitgelegd hoe je stap 5 en 6 kunt aanpakken. Klik [hier](#).

Opdracht 2: Informatie verbinden

Verbind bij ieder deelonderwerp de losse informatie-elementen uit de bronnen. Werk de informatie per deelonderwerp uit tot een samenhangend stuk tekst. Dat is soms één alinea, maar in langere teksten kunnen dat ook meerdere alinea's zijn. Maak daarnaast de verbanden tussen de alinea's duidelijk.

Om informatie met elkaar te verbinden, kun je signaalwoorden gebruiken. Signaalwoorden helpen om je tekst nog verder te verduidelijken voor de lezer, maar ze helpen de schrijver zelf ook. Als je het juiste signaalwoord voor een bepaalde passage niet kunt vinden, kan dit een teken zijn dat de tekst daar nog niet logisch in elkaar zit. Door de informatie anders te ordenen of misschien iets toe te voegen of juist weg te halen, kun je het probleem proberen op te lossen.

Een overzicht van alle signaalwoorden vind je in het schema hieronder.

VERBAND	MOGELIJKE SIGNAALWOORDEN
OPSOMMEND	ook, bovendien, daarnaast, vervolgens, verder, om te beginnen, ten eerste, ten tweede, ten derde, ten slotte
CHRONOLOGISCH	eerst, dan, daarna, uiteindelijk, eens, toen, nu, vroeger, later, voordat, nadat
TEGENSTELLEND	maar, echter, toch, daar staat tegenover, desondanks, daarentegen, ondanks dat, aan de ene kant ... aan de andere kant, enerzijds... anderzijds
OORZAKELIJK	doordat, daardoor, als gevolg van, het gevolg is, het komt door, waardoor, zodat
TOELICHTEND	zo, bijvoorbeeld, zoals, neem nou
VOORWAARDELIJK	als, indien, wanneer, in het geval dat, tenzij, mits (op voorwaarde dat)
VERGELIJKEND	zoals, net zo ... als, evenals, meer/minder/beter/... dan
REDENGEVEND	daarom, omdat, dus, want, immers, namelijk, aangezien, de reden daarvoor is...
DOEL-MIDDEL	om te ..., met de bedoeling ..., opdat, zodat, daarvoor, waarvoor, door te ...
TOEGEVEND	ook al, weliswaar, hoewel, ofschoon
SAMENVATTEND	kortom, samengevat, met andere woorden, al met al
CONCLUDEREND	dus, daarom, dat houdt in, concluderend

Opdracht 3: De hele tekst schrijven

Nu maak je je synthesesetext verder af. Een volledige tekst heeft een middenstuk, waarin deelonderwerpen zijn uitgewerkt in alinea's. Maar een volledige tekst heeft ook een inleiding, een slot en een titel.

Een goede inleiding bereikt ten minste twee doelen:

1. De aandacht van de lezer trekken;
2. Het onderwerp van de tekst introduceren.

Verder heeft een tekst een afsluiting nodig. In je slot presenteer je meestal de hoofdgedachte (conclusie) van de tekst. Deze formuleer je in één zin. Je mag geen nieuwe informatie meer geven, maar je kunt wel eindigen met:

- een afweging
- een aansporing of aanbeveling
- een toekomstverwachting.

Houd bij de manier waarop je je tekst afrondt rekening met het doel van de tekst en wat je al in je inleiding hebt verteld.

En vergeet ten slotte de titel niet! Een aantrekkelijke titel kan een lezer overhalen om jouw tekst te lezen.

Opdracht 4: Je tekst controleren

Bekijk je synthesesetekst nu nog een laatste keer.

- Wat kun je doen om je tekst nog verder te verduidelijken voor je lezers?
- Kun je extra uitleg of voorbeelden geven bij de informatie?
- Kun je nog fouten in spelling en formulering verbeteren?

Kijk ook nog eens terug in de opdracht: welke belangrijke punten had je gemarkeerd? Voldoet je tekst aan deze belangrijke punten?

Opdracht 5: Feedback geven

Jullie gaan elkaar feedback geven. Wissel je tekst uit met die van een klasgenoot. Lees elkaars synthesesetekst door. Daarna vul je het feedbackformulier in.

Het is heel belangrijk om duidelijk te noteren wat jij als lezer van de tekst vindt, want op basis van jouw commentaar kan je klasgenoot zien welke indruk de tekst op een lezer maakt.

Wissel de feedback uit. Lees het feedbackformulier door en vraag elkaar om verduidelijking als dat nodig is.

Opdracht 6: Feedback evalueren

Noteer, op basis van de feedback die je hebt gekregen, enkele sterke punten van je eigen tekst en enkele punten die je nog kunt verbeteren.

Sterke punten:

Verbeterpunten:
